

درس اول: کسب و کار و کارآفرینی

نگارش:

محمود یعقوبی

دبیر جامعه شناسی و اقتصاد شهرستان زیرکوه، استان خراسان جنوبی

« طرح مسئله »

۱- دلیل ایجاد کسب و کارها و کارآفرینی چیست؟

الف) تولید کالا و خدمات

ب) رفع نیازها و خواسته های خود مردم

ج) کسب سود و درآمد

۲- چرا مراقبت کارآفرینان از کسب و کارها، کارچندان آسانی نیست؟

کارآفرینان با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می کنند که البته این کار چندان آسان نیست، چرا که، بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند؛ به طوری که تنها نیمی از آنها می توانند از شش سالگی عبور کنند و به کارشان ادامه بدهند.

۳- چه چیزی انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان رازنده نگه می دارد؟
با اینکه احتمال از بین رفتن و شکست یک کسب و کار وجود دارد، **احتمال موفقیت و سودآوری** آن هم کم نیست و این انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان را همواره زنده نگه می دارد.

« پلکان کارورشد »

۴- چه ویژگی هایی یک کارآفرین را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه های بالای آن می رساند؟

یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا حتی کارآفرین نبوده است، اما حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت های خود و اتفاقات اطراف، او را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه های بالای آن می رساند.

۵- یکی از کارآفرینان موفق کشورانام ببرید.

میر مصطفی عالی نسب

« نقش کارآفرینان »

۶- چرا بیست سال پیش هیچ کس درباره شبکه های اجتماعی چیزی نشنیده بود. اما امروزه در ایران از هر ده نفر، شش نفر از یکی از شبکه های اجتماعی استفاده می کنند؟

بیست سال پیش هیچ شبکه اجتماعی ای وجود نداشت؛ چون کسی هیچ شبکه ای راه اندازی نکرده بود. برای اینکه شبکه ای وجود داشته باشد، کسی باید نقش کارآفرین را بازی کند.

۷- کارآفرین به چه کسی گفته می شود؟

کارآفرین کسی است که با نوآوری و خطر پذیری، محصولات جدیدی تولید و عرضه می کند یا راه های جدیدی برای تولید کشف می کند.

۸- کسی که می خواهد کارآفرین باشد باید چه ویژگی ها و توانایی هایی داشته باشد؟ (لازمه ایجاد کارآفرینی چیست؟)

الف) کسی که می خواهد کارآفرین باشد، باید **مهارت های ابتکار** عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند.

ب) کارآفرینی به **تلاش و کار زیادی** نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.

ج) کارآفرین لازم است تا **آگاهی و دانش** زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت گذاری، تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد.

د) همچنین کارآفرین باید **توانایی مالی** لازم را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کمتر یا عدم موفقیت روبه رو شود.

۹- ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق را نام ببرید. توضیح دهید.

تیزبین	فرصت های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می بینند.
نوآور	ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.
ریسک پذیر	پس انداز و خوش نامی شان را با شجاعت و تدبیر به میدان می آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه اندازی کنند.
خوش بین	کارآفرینان واقع بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی هستند.
پرانگیزه	نظم انضباط پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
یادگیرنده	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.
سازمان دهنده	منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند.

«هزینه های تولید، در آمد و سود»

۱۰- یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست باید چه اقدامی انجام دهد؟

یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست، باید هزینه ها و درآمدهایش را محاسبه کند.

۱۱- منظور از «هزینه های تولید» چیست؟ مثال بزنید.

پولی را که شما برای تولید صرف می کنید، «**هزینه های تولید**» می نامند.

مثال: باید محلی را به عنوان کارگاه، مغازه یا دفتر کار خریداری یا اجاره کنید و همچنین ماشین آلات و سایر ابزارها و سرمایه های فیزیکی را تهیه کنید. همچنین باید مواد اولیه بخرید و نیز تعدادی کارگر و کارمند استخدام کنید.

مثال: اگر تولیدکننده گندم باشید، تا قبل از رسیدن به عایدی و خرمن، هزینه هایی را متقبل می شوید. این هزینه ها در واقع همان پول هایی اند که برای خرید یا اجاره عوامل تولید به صاحبان آنها می پردازید؛ مثلاً زمین را در اختیار می گیرید تا در

آن به فعالیت کشاورزی بپردازید. در مقابل، به صاحب زمین که ممکن است یک شخص، یا سازمان یا دولت باشد «**اجاره**» می پردازید یا نیروی انسانی را به کار می گیرید و در مقابل، به کارگران و کارمندان خود، «**مزد**» یا «**حقوق**» می پردازید. همچنین

از سرمایه فیزیکی مثل تراکتور یا گاوآهن و گاو، برای فعالیت تولیدی خود استفاده می کنید و قیمت یا اجاره ابزار تولید را نیز به صاحبان آن می پردازید.

۱۲- منظور از در آمد چیست؟

تولیدکنندگان با فروش محصولات خود، در آمد به دست می آورند.

کل محصول × قیمت = درآمد

۱۳- منظور از سود چیست؟

اگر میزان درآمد از هزینه بیشتر باشد، می‌گوییم شما به عنوان تولیدکننده، از فعالیت خود سود برده‌اید. میزان سود برابر است با تفاوت درآمد و هزینه:

درآمد - هزینه‌ها = سود (یا زیان)

۱۴- در چه صورت یک کسب و کار دچار ضرر و زیان می‌شود؟

اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه‌های تولید کمتر باشد، کسب و کار شما دچار ضرر و زیان می‌شود.

۱۵- چگونه می‌توان از وضعیت زیان و ضرر دوری کرد؟

با افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها می‌توان از وضعیت زیان دوری کرد.

۱۶- چگونه می‌توان هزینه‌های تولید را کاهش داد؟

باصرفه جویی و افزایش بهره‌وری، مثل پرهیز از استخدام نیروی کار غیرلازم، یا صرفه‌جویی در مواد اولیه و انرژی یا جلوگیری از ریخت و پاش‌ها، می‌توان هزینه تولید را بدون اینکه از میزان تولید کم کرد، کاهش داد.

۱۷- چگونه می‌توان باعث افزایش درآمد شد؟

می‌توانیم برای محصولات خود، بازار خوبی فراهم کنیم و کالاهایمان را با قیمت مناسب بفروشیم.

«کسب درآمد حلال»

۱۸- چرا بعضی از افراد با وجود درآمد زیاد، خانه و خودرویی گران قیمت در میان مردم بدنام‌اند؟

چون درآمدهای این افراد از راه‌های نامشروع و نادرست به دست آمده است و این افراد نه تنها با فعالیت‌های غیرقانونی و غیرشرعی به هم‌نوعانشان ظلم می‌کنند، بلکه برکت را نیز از زندگی خودشان دور می‌کنند و اقتصاد خود و جامعه را در سراسیمگی سقوط قرار می‌دهند. به همین دلیل با وجود ثروت فراوان در میان مردم بدنام‌اند.

۱۹- راه‌های رسیدن به درآمدهای نامشروع و نادرست چیست؟

الف) افراد از طریق رانت‌ها و از موقعیت‌هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می‌آورند سوء استفاده می‌کنند و به درآمدهای کلانی دست یابند.

ب) از طریق احتکار کالاهای مورد نیاز مردم در مواقع ضروری و گران فروختن آنها

ج) تولید و انتشار کتاب‌ها یا فیلم‌های مبتذل و غیراخلاقی برای دستیابی به سود بیشتر

د) فریب مشتری، کالایی را برخلاف آنچه هست، به مشتری نشان می‌دهند تا مشتری را فریب دهند.

و) رشوه دادن و رشوه گرفتن

ه) رباخواری

خ) قاچاق

۲۰- چرا افرادی که دنبال کسب درآمد از راه‌های نامشروع و غیرقانونی هستند معمولاً به شهرهای بزرگ کوچ می‌کنند؟

از آنجاکه معمولاً دست این افراد در روستاها و محله‌های کوچک زود رو می‌شود، آنها ترجیح می‌دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان‌تر به فعالیت‌های خود بپردازند.

فعالیت فردی در کلاس

آیا به نظر شما، هدف، وسیله را توجیه می کند؟ چه نسبتی بین این پرسش و متن بالا وجود دارد؟
 نظام های اقتصادی سرمایه داری، انسان را در انتخاب کاروبه دست آوردن ثروت آزادی گذار دوبه وی اجازه می دهد از راه های صحیح و غیر صحیح همچون ربا، احتکار، انحصار و... ثروت کسب کند بدون آنکه برای حقوق دیگران ارزش قائل شود و در این نظام ها و مکاتب مادی، اقتصاد و ثروت هدف قرار می گیرد و اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی انسان می شود از نظر این نوع نظام ها هدف وسیله را توجیه می کند ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله، انتظاری جز کارایی بهتر در راه وصول به هدف نمی توان داشت و نمی توان از هراهی دنبال کسب ثروت و درآمد بود.

برای تفکر و تمرین

۱- مشخص کنید از موارد زیر، کدام مورد کارآفرینی است؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید و از آن دفاع کنید.

* کار در مغازه ساندویچ فروشی شخصی

* تدریس در مدرسه دولتی

* عضو نیروی فعال در ارتش شدن

* راه اندازی خدمات باغبانی در منزل

راه اندازی خدمات باغبانی در منزل رامی توان به عنوان یک کارآفرینی در نظر گرفت چون دارای خلاقیت، نوآوری و همراه با ریسک می باشد. برای این کار لازم است شیوه های مناسب آبیاری به کاربریم. برای زیباسازی باغچه حصارکشی و فضایی مناسب ایجاد کنیم. برای برداشت محصولی با کیفیت باید هرس به موقع انجام گیرد و...

۲- فرض کنید دوست شما علاقه مند به راه اندازی کارگاه ساخت اسباب بازی برای کودکان است.

با توجه به ویژگی های او و ویژگی های کارآفرین موفق، در مورد اینکه این ویژگی ها چگونه به او در حل مشکلاتش کمک خواهد کرد، توضیح دهید.

خطر پذیری: آمادگی و اشتیاق برای ریسک یک مزیت رقابتی برای کارآفرین است زیرا زمانی که دیگران می ترسند کارآفرینان با قابلیت ریسک حساب شده می توانند وارد میدان شده و از فرصت های پنهانی که دیگران قادر به درک آن نیستند استفاده بهینه کنند.

خوش بینی: بسیاری از کارآفرینان دنیا افرادی بوده اند که بارها شکست خورده اند اما ناامید نشده و خوشبینانه پیش به سوی هدف خود حرکت کرده اند. بنابراین یکی از مهمترین خصوصیت های کارآفرینان برتر خوش بینی و مثبت اندیشی است. آنها ایده های خود را امیدوارانه به کسب و کارهای سودآور تبدیل می کنند.

پرانگیزگی: انگیزه نیروی محرکه در افراد است که آنها را به نحوی پیش می راند که بتوانند عمل کنند. انگیزه های کارآفرینی گام های لازم برای تبدیل شدن افراد به کارآفرین است.

سازماندهی: کارآفرین موفق باید بتواند منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ کند.

۳- امیرعلی و ستایش بعد از اتفاق آن شب دست به کار شدند و تصمیم گرفتند که به هر قیمتی به پدر و

مادرشان نشان بدهند که آنها دیگر بچه نیستند و شاید در برخی موارد بهتر از بزرگ ترها تصمیم می گیرند. برای همین با تلاش فراوان اطلاعات زیر را از کارگاه تولیدی پدرشان (آقای محمدی) به دست آوردند:

خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه: ۱۰۰ میلیون تومان

پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالانه: ۸۰۰ میلیون تومان

دستمزد ماهیانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)

درآمد سالانه: ۲/۵ میلیارد تومان

لطفاً حساب کنید که کارگاه تولیدی آقای محمدی در طول یک سال سودده است یا زیان ده؟

کل محصول × قیمت = درآمد

هزینه ها

$$۱۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ \times ۱۲$$

$$۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰ = \text{پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالانه}$$

$$۴۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۲۰ \times ۲/۰۰۰/۰۰۰ = \text{دستمزد سالانه کارگران}$$

$$۴۸۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۱۲ \times ۴۰/۰۰۰/۰۰۰$$

$$۲/۴۸۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۱۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۴۸۰/۰۰۰/۰۰۰ = \text{مجموع هزینه ها}$$

هزینه - درآمد = سود

$$۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۲/۴۸۰/۰۰۰/۰۰۰ - ۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ = \text{سود}$$

* این بنگاه اقتصادی بیست میلیون تومان سود کرده است.

تحلیل کنید

- کسب و کار و انگیزه راه اندازی آن چیست؟

الف) تولید کالا و خدمات

ب) رفع نیازها و خواسته های خود و مردم

ج) کسب سود و درآمد

با اینکه احتمال از بین رفتن و شکست یک کسب و کار وجود دارد، احتمال موفقیت و سودآوری آن هم کم نیست و این انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان را همواره زنده نگه می دارد.

- کارآفرین موفق چه ویژگی هایی دارد؟

فرصت های کسب و کار را از زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می بینند.	تیزبین
ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.	نوآور
پس انداز و خوش نامی شان را با شجاعت و تدبیر، به میدان می آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه اندازی کنند.	ریسک پذیر
کارآفرینان واقع بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی هستند.	خوش بین
نظم انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.	پرانگیزه
از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.	یادگیرنده
منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند.	سازمان دهنده

- سودوزبان کارآفرینی و کسب و کار تولیدی چیست؟

سود: اگر میزان درآمد از هزینه بیشتر باشد، می‌گوییم شما به عنوان تولیدکننده، از فعالیت خود سود برده‌اید. میزان سود برابر است با تفاوت درآمد و هزینه:

$$\text{درآمد} - \text{هزینه‌ها} = \text{سود (یا زیان)}$$

ضرر: اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه‌های تولید کمتر باشد، کسب و کار شما دچار ضرر و زیان می‌شود.

مسائل کنکوری:

باتوجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد **سالیانه یک بنگاه اقتصادی با ۱۲ نفر کارمند و

تولید سالیانه ۴۰۰ دستگاه هر کدام به ارزش ۹۰۰/۰۰۰ ریال کدام است؟ **(کنکور ۹۸)**

این بنگاه اقتصادی در پایان سال ضرر کرده است یا فایده؟

۱	اجاره بهای ماهیانه کارگاه تولیدی	۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر فرد کارمنداداری و تولیدی معادل	۷۰۰/۰۰۰ ریال
۳	خرید مواد اولیه ی مورد نیاز سالیانه به ارزش	۱۷۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۴	هزینه استهلاک سالیانه ی ماشین های تولیدی معادل	۲۵٪ حقوق سالیانه کارمندان

$$\text{تولید سالانه} = ۴۰۰ \times ۹۰۰/۰۰۰ = ۳۶۰/۰۰۰/۰۰۰ \quad \text{کل محصول} \times \text{قیمت} = \text{درآمد}$$

$$\text{هزینه} - \text{درآمد} = \text{سود}$$

هزینه‌ها:

$$۱۲ \times ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۱۲۰/۰۰۰/۰۰۰ = \text{اجاره بهای سالانه}$$

$$۱۲ \times ۷۰۰/۰۰۰ = ۸/۴۰۰/۰۰۰ = \text{حقوق سالانه کارمندان}$$

$$۱۲ \times ۸/۴۰۰/۰۰۰ = ۱۰۰/۸۰۰/۰۰۰$$

$$۱۷۸/۰۰۰/۰۰۰ = \text{خرید مواد اولیه سالیانه}$$

$$\frac{۱۰۰/۸۰۰/۰۰۰ \times ۲۵}{۱۰۰} = ۲۵/۲۰۰/۰۰۰ = \text{هزینه استهلاک سالیانه}$$

$$۱۲۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۱۰۰/۸۰۰/۰۰۰ + ۱۷۸/۰۰۰/۰۰۰ + ۲۵/۲۰۰/۰۰۰ = ۴۲۴/۰۰۰/۰۰۰ = \text{مجموع هزینه‌ها}$$

$$۳۶۰/۰۰۰/۰۰۰ - ۴۲۴/۰۰۰/۰۰۰ = -۶۴/۰۰۰/۰۰۰ = \text{سود}$$

*این بنگاه اقتصادی ضرر کرده است.

** با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد **سالیانه** یک بنگاه اقتصادی با ۱۵ نفر کارمند و تولید سالیانه ۲۲۰۰ دستگاه هر کدام به ارزش ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال کدام است؟ **(کنکور ۹۹)**

۱	اجاره بهای ماهیانه کارگاه تولیدی	۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر فرد کارمند تولیدی و اداری	۸۵۰/۰۰۰ ریال
۳	خرید مواد اولیه ی مورد نیاز سالیانه به ارزش	۱۸۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۴	هزینه استهلاک سالیانه ی ماشین های تولیدی	معادل ۳۰٪ حقوق سالیانه کارمندان

تولید سالانه $۲۲۰۰ \times ۱/۲۰۰/۰۰۰ = ۲/۶۴۰/۰۰۰/۰۰۰$ کل محصول $\times$ قیمت = درآمد

هزینه ها:

$$۱۲/۰۰۰/۰۰۰ \times ۱۲ = ۱۴۴/۰۰۰/۰۰۰ = \text{اجاره بهای سالانه}$$

$$۸۵۰/۰۰۰ \times ۱۵ = ۱۲/۷۵۰/۰۰۰ = \text{حقوق سالانه کارمندان}$$

$$۱۲/۷۵۰/۰۰۰ \times ۱۲ = ۱۵۳/۰۰۰/۰۰۰$$

$$۱۸۵/۰۰۰/۰۰۰ = \text{خرید مواد اولیه سالیانه}$$

$$\frac{۱۵۳/۰۰۰/۰۰۰ \times ۳۰}{۱۰۰} = ۴۵/۹۰۰/۰۰۰ = \text{هزینه استهلاک سالیانه}$$

$$۱۴۴/۰۰۰/۰۰۰ + ۱۵۳/۰۰۰/۰۰۰ + ۱۸۵/۰۰۰/۰۰۰ + ۴۵/۹۰۰/۰۰۰ = ۵۲۷/۹۰۰/۰۰۰ = \text{مجموع هزینه ها}$$

هزینه - درآمد = سود

$$۲/۶۴۰/۰۰۰/۰۰۰ - ۵۲۷/۹۰۰/۰۰۰ = ۲/۱۱۲/۱۰۰/۰۰۰ = \text{سود}$$

** این بنگاه اقتصادی سود کرده است.